

СТЕП РИНОЛОН
Ф. 000-000 ССР № 100
КОЛО № 89
В. Т. Анастасевич
КАТОК № М. 912/2
ЕД. № 7

Анастасевич
Василий Григорьевич

[Материал для работы по истории Польши?]

Ажурная записка

о необходимости книг для польского народа
в целях расширения народного образования

[XIX в. нар.]

Бисарская
Польск. сб.

Лич.

Двойной лист надрван снизу по шву.

ВТДЛО РУКОВОДЕЙ	Общее количество
ЕД. СБ. КИ. ССР на Ленина	листов
№ поступления:	2

O Potrzebie Książek do czytania dla Ludu Polskiego
w celu rozszerzenia powszechnej Oświaty Narodowej.

245

Powszechnie jest znana, i powtarzana, prawda; iż Somyślności i Szczęści Narodów do Oświaty zależy. W smutnym doświadczeniu widzieć się daje, iż, postęgu oney, lub jest zbyt leniwym, lub też co jest smutniejsza, iż, zawodzi nadzieie, i żądanych skutków. Lęką wynika mniej manieł, niż za dmyga, prawda, uważane: iż Oświata więcej się przyczynia do nieperzścia, niżeli somyślności Narodów. Za mniemana prawda, lubo ciąglem doświadczeniem sprawdzana, iako z natury, rzeczy niezgodna, ostać się niemogła. Mniemanie to, przymusza tylko, rzecz jasno, widzących do szukania nieuszuflonych zasad prawdziwej Oświaty, przeznaczonych dla Człowieka, i szczęści, za pewniociępy. Szukając w doświadczeniu, takowych zasad, daje się, spostrzegać, iż częstokroć, przedsięwzięte do rozszerzenia Oświaty, irodki, nie rawore do istotnego stanu rzeczy, bywaia, stopawne, i powszechnie, mniej, niż, cey, tylko, swemu celowi, odpowiadaią, lub też, co gorza, mniej, więcej, przeciwnych, a nawet, i szkodliwych skutków, stają się, przyczyną.

Jest tu rzecz o rozszerzeniu Oświaty, pomiędzy Ludem polskim, przez napisanie dla niego stosownych Książek. Potrzeba takowa okazuje się, z doświadczenia. To zaprowadzenie Książek dla Ludu polskiego, wielu z gmin nauczyło się czytać; ci jednak, albo dla braku stosownych do swego pojęcia Książek, wcale nie czytają, albo też, sądząc się, bytż, mądrymi i nad gmin wywyższonymi, pna, się do stanu wyższego, do którego niemają potrzebnych usposobień, a próżno, pomieścić się w nim, niemogąc, pędra, i życie, próżniackie, i stają się ciężarem dla siebie i dla kraju.

Ten w doświadczeniu okazujący się skutek, potwierdza mniemanie: iż Oświata, mianowicie dla Ludu polskiego, bandzi, jest szkodliwa, niż, użyteczna. Tęż prawdziwa Oświata, niezależy, na umiejętności czytania, pisania, zachowania, i t. p. szczególnych Nauk, ale raczej, na nakłanianiu Serca i Umysłu do ścisłego wypełniania Obowiązków swego Stanu. Do czego, umiejętności czytania i niektórych szczególnych Nauk, służą, tylko, za narzędzie, a bynajmniej, nie, jest, istota, rzeczy; można, bowiem, będąc, w stanie gminnym, nieumieć czytać, pisać, i t. p. nieznać Nauk, a bytż, dobrym, mądrym, czynnym, i pracowitym, Rolnikiem, Rzemieślnikiem, Przekupnikiem, Wyrobnikiem, lub, Sługą, dla siebie i dla drugich, przez ścisłe wypełnianie Obowiązków swego Stanu, użytecznym; forze, więc, zaś, można, umieć czytać, pisać, zachować, i inne, szczególne, znać, nauki, a przez zaniedbywanie Obowiązków swego Stanu, bytż, dla siebie i dla drugich, ciężarem.

Ścisłe wypełnianie Obowiązków swego Stanu, jest, mimowolnem, i natogawem, wprost, ze Skłonności Serca i Umysłu, pochodzącem. Ta Skłonność, Serca i Umysłu, powstaje, i wzmagą się, w każdym, nieumiejącym, czytać, przez czytanie, słowne, przestrogi, i nauki, i nadziei, przyspady. Umiejący, czytać, obot, słownych, przestrogi, nauki, i przykładać, i łatwiej, mogą, nabywać, i bytż, Skłonności, przez czytanie, Książek, wykładających, formności, i obowiązki, Człowieka, w jakimkolwiek, bądź, stanie, zostającego. Prawdziwa, zatem, Oświata, Narodowi, nie zależy, na samem, tylko, rozszerzeniu, umiejętności, czytania, pisania, i rozmaitych, szczególnych, Nauk, ale, raczej, na pobraniu, takowych, umiejętności, z Należytością, i najwyższymi, Naukami, nakłaniania, Serca, i Umysłu, do Serca, do wypełniania, swych, Obowiązków. Ta, tylko, jedyna, Nauka, doprowadza, Człowieka, do, przeznaczonego, mu, szczęścia, nawet, bez,

po-

i zatwierdzenia, niedozwalaia, mu czasu i sposobności, zagłębiać się w wyjęzycznych Religijnych i moralnych naukach. Ma on tylko proste wyobrażenie o Istności Boga i o brzykaniach Jego, Pięknem i wyjąznych; o czym on wie i z Religii ony wie dzieć powiniens. Nieznan on i z położenia swego, znać nie chce i nie może. Filozofów i moralistów? Bóg i Pięknem S. F. jest jego najpięszym punktem oparcia się.

Część Druga, jako obejmująca przedmiot religijno-moralny, również Wyjęzki z Teatru Pięknem S. mieścić w sobie powinna. Ze zaś Część ta, więcej jest moralna, niżeli religijna, obowiązki Człowieka względem siebie i względem Drugich, wypadac ma ić; porażo w umysłach ony, wypadac także zachować wzgląd na bożycie domowe, cywilne i towarzyskie; a to stosownie do mniemań, wyrażoń, obyczajoń, i praw Narodowych, Pasada, i skutkiem barokowego bożycia, hebrajskich. W ten, zatem Drugiej Części obok branych z Pięknem S. Teatru, mogą być brane i tożsame brzykaniach Narodowe Gminyowi znane, które, iż tak rzec, możnaby go Filozofii i moralności obejmiać.

Aby, chociaż do czytania dla Ludu, pospolitego, wedle planu i sposobu, jak wyżej wyrażono, tem więcej zacząć, zrobić mogła, oraz aby tem chętniej czytana, i poszukiwana, była; wypadac konieczna i potrzebna, każdy, szczególnie w niej, znajdujący się przedmiot, wystawiać w rycinach, czyli obrazach. Samo albowiem sporyszenie, na rycinie, czyli obraz, przedmiot rzeczy, wystawiający, działający, na przypodobność Człowieka, nawet czytać nie umiejącego, więcej polubianego, niż wypisane, i więcej rozszerzającego, porażo, i wyobrażenia, niżeli, na najlepszy, dobrane, i drukiem, czyli piśmieniem, oznaczone, wypisy i myśli. Rycinę, przedmiot rzeczy, wystawiając, aby tem więcej wrażenia, czytelnicy, powinni być, bardziej, charakterystyczne, niżeli, w rycinie, i gładko, wyrobione, owszem, im więcej, bezdarmia, myślowym, i niezgrabnym, tem więcej, pożądanego, skutku, na przypodobnych, i umysłowych, wrażeniach, sprawiać, będą. Na takowa, charakterystyczność, całego, sztuka, do wyrobienia, powinna być, wyrobiona, co wymaga, niepospolitego, talentu, i godnie, jest, ręką, najlepszego, Mistrza.

Przedmiot, na rycinach, projektowany, tu, chociaż, wypadac, naprzód, zając, się, ułożeniem, stosownym, do, przedmiotów, rzeczy, rycin, a, potem, przystąpić, do, układania, całości, wystawiającej, się, tylko, tyle, ile, do, objaśnienia, każdej, rycin, jest, potrzeba.

Tytuł, takowy, chociaż, będzie, powinien: Sztuka, będzie, przestępna, i bogactw.
Zast, długo, potrzebaby, się, rozważać, o, stosowności, tego, tytułu, dość, nadmienić, iż, własna, Miłość, Człowieka, zawsze, go, prowadzi. Chęć, przestępna, i bogactwa, czyli, to, z, dobrej, lub, złej, strony, uważana, jest, jego, chęć, najpięszą. W, z, w, rozważaniu, rzeczy, pewna, jest, prawda, iż, chęć, ta, zarówno, do, dobrego, jak, do, złego, prowadzi, a, to, wedle, nakierowania, ony, ku, dobremu, lub, złemu. Chęć, zatem, pomieniona, tytuł, mająca, i, w, sposobie, jak, wyżej, ułożona, dla, każdego, powabna, i, przez, każdego, z, korzyścią, jeżeli, nie, czytana, to, dla, ciekawości, rycin, przeglądana, i, rozważana, bądź, może. Należy, nie, tylko, dla, Ludu, pospolitego, ale, nawet, i, dla, Dzieci, pięszsz, bożycia, Nauki, z,aczącających, byłaby, przydatna, i, istotnie, potrzebna.

Wydanie, i, rozpowszechnienie, chociaż, obejmiający, przedmiot, bożycia, Nauki, o, Powinnościach, Człowieka, do, pojęcia, Ludu, pospolitego, ułożony, jest, najpięszą, i, najgłówniejszą, na, zamianach, Obowiązków, Narodowych, potrzebą. Wzrost, i, inne, początkowe, Nauki, jako: Rolnictwa, czyli, Gospodarstwa, Wiejskiego, Techniki, Przemysłu, Handlowego, i, t. p. przedmiotów, dopóty, z, korzyścią, rozszerzane, bądź, nie, mogą, dopóki, Lud, ten, przez, stosowne, środki, w, swych, wadach, i, namiętnościach, poprawionym, nie, będzie, do, czego, projektowana, chociaż, szczególnie, dopomozie; która, aby, z, tem, większą, korzyścią, w, Kraiach, Polskich, rozpowszechniona, była, i, aby, tem, przedtem, pożądaną, skutkiem, sprawiła, powinna, być, wydana, oddzielnie, w, języku, Polskim, dla, Ludu, mówiącego, po, polsku, oddzielnie, zaś, w, języku, i, łacińsko-łacińskim, dla, Ludu, mówiącego, po, łotku.